

Uitgangspuntennotitie 'Dorpsprofielen en participatie'

1. Inleiding

Aanleiding voor deze uitgangspuntennotitie is het aangenomen amendement d.d. 24 mei 2022 met betrekking tot het Rekenkamerrapport Dorpsprofielen. Het amendement luidt als volgt:

1. In te stemmen met de conclusies van het Rekenkamerrapport 'Dorpsprofielen'.
2. Het college een uitgangspuntennotitie Dorpsprofielen en participatie te laten uitwerken met een duidelijk afwegings- en handelingskader voor werken met dorpsprofielen en programma's samen met inwoners. Denk hierbij aan opvattingen over hoe bij het overlaten van initiatieven aan de dorpen in het proces waarborgen kunnen worden ingebouwd voor democratische waarden.

Aanleiding

Voor alle dorpen en wijken is in 2019 een dorpsprofiel opgesteld. De dorpsprofielen dienden als uitgangspunt voor het gesprek met de inwoners om te komen tot een dorpsagenda per dorp. Het initiatief voor het opstellen van de dorpsprofielen kwam van de gemeente. De gemeente bepaalde het tempo en stuurde actief op het proces.

Eind 2020 is het project geëvalueerd. Op basis van de Interactievevisie (20rb000070, 08-09-2020) en de aanbevelingen uit de evaluatie is de werkwijze voor het maken van dorpsagenda's aangepast (21bw000196, 25-05-2021). De gemeente heeft de sterk sturende rol losgelaten en de dorpen krijgen meer de regie en bepalen het tempo. Of, zoals de Rekenkamer in haar conclusies stelt: "van een oorspronkelijk lineair proces is het project uitgewaaid in de diversiteit in de kernen en wijken van de gemeente."

Deze diversiteit maakt niet alleen het vormgeven van participatie tot een lastige opgave, maar stelt het gemeentebestuur voor een keuze hoe daar mee om te gaan, aldus de toelichting van het amendement. Dat kan bv. zijn loslaten, faciliteren of overnemen

Wij hebben in deze notitie een afwegings- en handelingskader uitgewerkt waarbij de uitgangspunten uit de Interactievevisie en het participatiebeleid (zie bijlagen) door vertaald in een werkproces voor het maken van een dorpsagenda.

2. Begrippenkader

Dorpsagenda's

Als we het hebben over programma's samen met inwoners, hebben we het over dorpsagenda's. De agenda is een verzameling van thema's en doelen waar men zelf of samen met de gemeente mee aan de slag wil. Het is ook een middel om te komen tot sterke gemeenschappen. De gemeente faciliteert dit proces om te komen tot een agenda.

Actuele data over de dorpen en wijken zijn van belang voor dorpen en wijken om met elkaar in gesprek te gaan of te blijven over gezamenlijke opgaven. Daarvoor ontwikkelen wij 'dashboards' per dorp of wijk om structureel opvolging te geven aan de dorpsprofielen van 2019 (gereed in 2025).

Van dorpsraden en wijkplatforms naar inwonersplatforms

Van oudsher hadden de dorpsraden een representatieve functie richting gemeente. Zij spraken namens dorp of wijk. Met het veranderen van de samenleving vervullen dorpsraden en wijkplatforms meer en meer een adviserende (naar gemeente en inwoners), activerende en/of verbindende functie. Er ontstaan ook andere vormen (werkgroepen, regiegroepen, platforms) die

beter passen bij de huidige behoefte in de samenleving. Deels is dit ontstaan vanuit het dorp zelf, deels vanuit het project dorpsprofielen. Als verzamelnaam hanteren we daarom inwonersplatforms. In de subsidieregeling sociaal domein is naast een basisondersteuning per dorp/wijk voor vergaderingen en nieuwsbrieven (subsidie voor wijk- of dorpsgerichte inwonersplatforms) ook een subsidiemogelijkheid voor het aanjagen van dorpsprocessen waar inwoners zelf aan de slag gaan (subsidie gemeenschapsvorming en dorpsagenda's). Deze regeling (en meer) is te vinden via de website.

3. Uitgangspunten

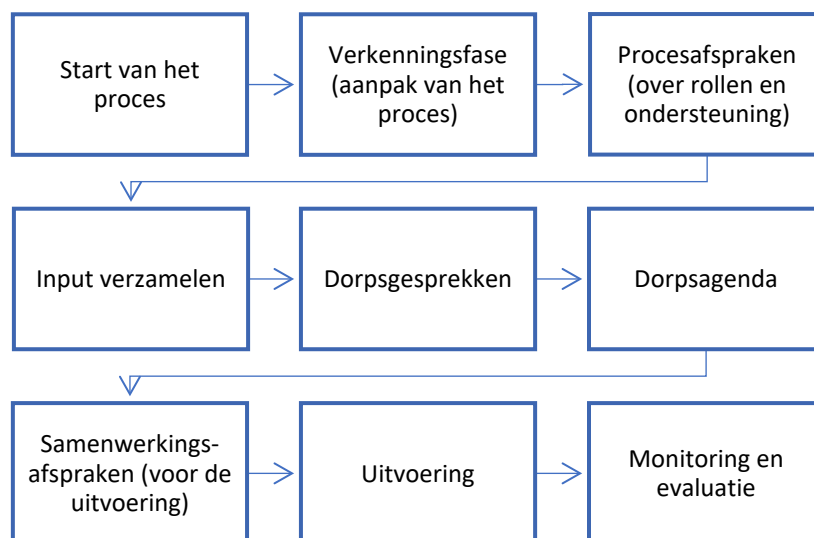
Met de Interactievisie heeft de gemeente Overbetuwe 8 uitgangspunten vastgesteld. Deze geven richting aan het handelen van de raad, het college en de ambtelijke organisatie. Op basis van de Interactievisie is de interactiewijzer ontwikkeld (20rb000117, 8-12-2020).

Het participatiebeleid (21rb000099, 7-12-2020), is opgesteld als verplichting vanuit de Omgevingswet en bouwt voort op de hiervoor besproken Interactievisie en interactiewijzer. Daadwerkelijk handelen volgens deze uitgangspunten is ons doel (zie bijlagen).

4. Het proces van de dorpsagenda's

We streven naar sterke gemeenschappen. Ervaring leert dat waar inwoners samen bespreken en bepalen wat belangrijk is voor het dorp dit de samenhang in een dorp of wijk versterkt. Inwoners leren elkaar (beter) kennen en zijn meer in staat krachten (inzet en competenties) te bundelen bij het realiseren van wat zij belangrijk vinden. Daarom willen we stimuleren dat de dorpen, in samenwerking met de gemeente, een agenda opstellen.

In onderstaand schema is weergegeven hoe de totstandkoming van een dorpsagenda er op hoofdlijnen uit ziet, waarbij het van belang is om te bedenken dat ieder dorp anders is (qua demografische samenstelling, culturele achtergrond en betrokkenheid). Dit schematisch overzicht is met name bedoeld om sturing te geven aan het proces. Inwoners weten wat ze van de gemeente kunnen verwachten. Deze werkwijze helpt ook ons interne proces vorm te geven, namelijk om te duiden wat er wanneer van ons gevraagd wordt. Hiermee geven we ook invulling aan de uitgangspunten van de Interactievisie.

Voorbereiding: start, verkenning en procesafspraken

Het proces om tot een dorpsagenda te komen kan op verschillende manieren starten.

a) Een dorp start zelf met het maken van een dorpsagenda.

Dat kan op één of enkele thema's zijn (zoals Brienenshof Duurzaam) of een brede veelomvattende agenda zoals bij Samen Driel, dorpsagenda Oosterhout en toekomstplan Slijk-Ewijk.

We laten de regie bij het dorp, maar werken wel samen. De dorpscontactpersoon voert gesprekken met dorpsraad of inwonersplatform over:

- welke informatie is er beschikbaar;
- hoe organiseer je voldoende draagvlak;
- wat kan je leren van andere dorpen;
- hoe werken processen en procedures binnen de gemeente.

Binnen de gemeentelijke organisatie wordt verkend welke informatie (data, kaders en relevante informatie over projecten) beschikbaar is of nog verzameld moet worden en op welke termijn dat haalbaar is. Het college wordt vanaf het begin betrokken en één van de bestuurders wordt coördinerend portefeuillehouder voor het proces van betreffende dorpsagenda. Er worden afspraken gemaakt met de trekkers binnen het dorp over facilitering door de gemeente, bijv. met subsidie voor procesondersteuning en welke input de gemeente levert voor de dorpsgesprekken.

b) Er ontstaat (nog) geen initiatief in een dorp om een dorpsagenda te maken.

Dorpscontactpersoon en opbouwwerk zijn present in het dorp, faciliteren initiatieven (bijvoorbeeld via Overbetuwe Doet) en stimuleren inwoners om – als zij méér willen bereiken – met elkaar en met de gemeente naar de toekomst van het eigen dorp te kijken. Ook een gemeentelijk opgave of project kan aanleiding zijn voor inwoners om met elkaar in gesprek te gaan over de eigen leefomgeving, bijvoorbeeld zoals in de Vogelbuurt in Driel.

Uitgangspunt 1

Het gesprek met de samenleving is voor ons vanzelfsprekend.

Uitgangspunt 3

Inwoners en partners weten de gemeente te vinden; onze informatie is duidelijk.

Uitgangspunt 4

We stimuleren innovatie en kijken vooruit.

Totstandkoming: input verzamelen, dorpsgesprekken, dorpsagenda

Data over het dorp over gezondheid, leefbaarheid, veiligheid, zorg en welzijn zijn een goed uitgangspunt voor gesprekken over 'wat leeft er in ons dorp' en 'waar willen we mee aan de slag'. Waar de dorpsprofielen uit 2019 actualisatie behoeven en de dashboards per dorp nog niet gereed zijn, vraagt het ontsluiten van deze informatie inzet van de gemeentelijke organisatie en/of externen. Ook de planning van beheer en onderhoud, (her)inrichtings- en ontwikkelprojecten zijn nog niet met één druk op de knop beschikbaar en vraagt dus inzet van de gemeentelijke organisatie.

Met de juiste procesondersteuning en data over hun dorp kunnen inwoners met elkaar in gesprek over wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van hun dorp. De wijze waarop en de intensiteit en tempo waarmee dit gebeurt, verschilt per dorp. Samen Driel bijvoorbeeld werkte met een enquête, online platform, dorpsbijeenkomsten en werkgroepen. In Slijk-Ewijk haalden ze met een busje, gesprekken op straat en in het dorpshuis beelden, wensen en opgaven voor de toekomst op. In welke vorm dan ook: dorpsgesprekken mobiliseren inwoners, leiden tot een gezamenlijk beeld van belangrijke onderwerpen voor het dorp en tot (werk)groepen van inwoners die zich voor een onderwerp in willen zetten.

Uitgangspunt 5

Het is steeds duidelijk wat onze rol is in relatie tot de samenleving.

Uitgangspunt 7

Onze dienstverlening wordt door onze inwoners als kwalitatief goed ervaren.

Realisatie: samenwerkingsafspraken, uitvoering, monitoring en evaluatie

Het model van eigenaarschap uit de Interactievevisie helpt niet alleen bij de totstandkoming maar vooral ook bij het maken van afspraken over de uitvoering. We onderscheiden daarin vier type activiteiten:

- Type 1: inwoners zijn eigenaar, gemeente heeft geen rol (bijvoorbeeld sociale ontmoetingsactiviteiten als een buurt BBQ)
- Type 2: inwoners zijn eigenaar, gemeente faciliteert (bijvoorbeeld met subsidie of advies);
- Type 3: gemeente is eigenaar en inwoners participeren (bijvoorbeeld centrumplan, herinrichting van een straat);
- Type 4: gemeente is eigenaar en voert wettelijke taken uit (bijvoorbeeld afgeven paspoorten).

De samenwerkingsafspraken tussen dorp en gemeente gaan over:

- hoe de gemeente faciliteert bij type 2 activiteiten;
- een globale planning en aanpak bij type 3 activiteiten.

Deze afspraken worden – binnen de kaders van de gemeenteraad - bestuurlijk vastgesteld door het college. Waar een door het college gewenste ontwikkeling niet past binnen bestaande kaders en budgetten, zal het college een voorstel voorleggen aan de raad. Inwoners kunnen uiteraard zelf ook de raad benaderen voor draagvlak.

De samenwerkingsafspraken geven richting aan de uitvoering en geven zowel aan de organisatie als aan de inwoners duidelijkheid over wat er wanneer verwacht wordt. In theorie, in de praktijk zal blijken dat het soms anders loopt. Monitoring van de uitvoering en evaluatie van de samenwerkingsafspraken zal nodig zijn om waar nodig bij te stellen. Het hoort bij het zoeken naar een andere manier van samen werken: experimenteren, fouten durven maken en daarvan leren.

Uitgangspunt 2

De dorpsagenda van onze inwoners geeft richting aan ons handelen.

Uitgangspunt 6

Onze regelgeving gaat uit van de bedoeling.

Uitgangspunt 8

We gaan zorgvuldig en doelgericht om met gemeenschapsgeld.

5. Democratische waarden

In het proces worden de democratische waarden op verschillende manieren geborgd.

Als een dorp een dorpsagenda wil opstellen wordt college vanaf het begin betrokken en één van de bestuurders wordt coördinerend portefeuillehouder voor het proces van de betreffende dorpsagenda. Al in de eerste fase worden er afspraken over het ondersteuning van het proces en de verschillende rollen daarin.

Afspraken over samenwerking worden indien zij vallen binnen de kaders van de gemeenteraad, bestuurlijk vastgesteld door het college. Waar een door het college gewenste ontwikkeling niet past

binnen bestaande kaders en budgetten, zal het college een voorstel voorleggen aan de raad. Als een ontwikkeling door het college niet gewenst is, zal het college dat aan de raad adviseren. Inwoners kunnen uiteraard ook zelf de raad benaderen voor draagvlak.

6. Vervolg

Valburg en Heteren hebben een dorpsagenda en willen deze actualiseren. Zij starten dus feitelijk een nieuw dorpsagenda-proces.

Oosterhout wil haar dorpsagenda evalueren en bijstellen. Dat geeft ons de gelegenheid om nieuwe samenwerkingsafspraken te maken. Idem voor Slijk-Ewijk die vanuit de dorpendeal met de gemeente invulling geven aan hun Toekomstplan. Wij zullen de raad daarover actief informeren

Het proces dorpsagenda's geeft de gemeentelijke organisatie handvatten om hier beter op in te spelen. Ongetwijfeld zullen er nieuwe knelpunten en dilemma's ontstaan. Deze processen willen we daarom volgen om van te blijven leren.